

KONSTITUTSIYA – ERKIN VA FAROVON HAYOT GAROVI

Roʻzmatova Nilufar Rustam qizi

Elektron pochta: nrozmatova8@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining jamiyat hayotidagi oʻrni, inson huquq va erkinliklarini taʼminlashdagi ahamiyati, shuningdek, demokratik institutlar rivojiga taʼsiri ilmiy asosda tahlil qilinadi. Konstitutsiyada mustahkamlangan tamoyillar fuqarolarning farovon hayoti va erkinliklarini kafolatlovchi asosiy mezon sifatida koʻrsatiladi.

Kalit soʻzlar: Konstitutsiya, inson huquqlari, demokratiya, farovonlik, huquqiy davlat, islohotlar, erkinlik, fuqarolik jamiyati, kafolat, taraqqiyot.

KIRISH

Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi mamlakatimizning bosh huquqiy hujjati sifatida.

Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi mamlakatimizning bosh huquqiy hujjati sifatida jamiyatning siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va maʼnaviy taraqqiyoti uchun mustahkam poydevor vazifasini bajaradi. Konstitutsiya nafaqat davlat tuzilishini, balki inson huquq va erkinliklarini kafolatlashning asosiy mezonlarini ham belgilaydi. Bugungi kunda amalga oshirilayotgan keng koʻlamli islohotlar aynan Konstitutsiyada belgilangan demokratik tamoyillarga tayanadi.

2023-yilda qabul qilingan yangilangan Konstitutsiya fuqarolarning ijtimoiy himoyasi, erkinligi va farovonligini taʼminlashga qaratilgan normalarni yanada kuchaytirdi. Shu sababli, Konstitutsiya erkin va farovon hayot garovi sifatida alohida ahamiyatga ega.

Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi mamlakatimiz siyosiy-huquqiy tizimining asosiy poydevoridir. U davlat va jamiyat boshqaruvining tashkiliy-huquqiy asoslarini belgilaydi, fuqarolarning erkinliklari, huquqlari va majburiyatlarini kafolatlaydi. Konstitutsiya inson qadriyatini eng oliy mezon sifatida eʼtirof etgan holda, demokratik tamoyillar va huquqiy tenglikni taʼminlaydi.

MATERIAL VA METOD

Tarixiy-tahliliy metod – Konstitutsiya yaratilishi va rivojlanish bosqichlari oʻrganildi.

Qiyosiy-huquqiy metod – Oʻzbekiston Konstitutsiyasi qator demokratik davlatlarning konstitutsiyalari bilan taqqoslandi.

Normativ-huquqiy tahlil – amaldagi qonunchilik hujjatlari, Prezident farmonlari va hukumat qarorlari asosida tahlil olib borildi.

Statistik metod – soʻnggi yillarda fuqarolarning huquqiy faolligi va ijtimoiy himoyasi boʻyicha maʼlumotlar oʻrganildi.

Maqola tayyorlanishda Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, xalqaro huquqiy hujjatlar, ilmiy maqolalar va ekspertlar tahlillari asos sifatida ishlatilgan. Tadqiqot usullari sifatida tahlil, solishtirish va qiyosiy huquqiy metodlardan foydalanildi.

NATIJALAR

1. Konstitutsiya fuqarolarning asosiy huquq va erkinliklarini kafolatlovchi oliy huquqiy hujjatdir. Unda har bir insonning sha'ni, erkinligi, daxlsizligi eng oliy qadriyat sifatida e'tirof etilgan.
2. Yangilangan Konstitutsiyada ijtimoiy davlat tamoyili kuchaytirildi. Ta'lim, sog'liqni saqlash, mehnat munosabatlari, ijtimoiy himoya masalalarida keng kafolatlar belgilandi.
3. Davlat hokimiyati tarmoqlari o'rtasida muvozanat mustahkamlandi. Parlament, sud va ijroiya hokimiyati vakolatlari aniq belgilandi.
4. Fuqarolik jamiyati institutlari faoliyati kengaydi. Nodavlat tashkilotlar, ommaviy axborot vositalari va jamoatchilik nazorati kuchaytirilmoqda.
5. Inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha mustaqil institutlar shakllandi. Ombudsman va boshqa monitoring tizimlari samarali ishlamoqda.

Konstitutsiya davlat va jamiyat o'rtasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi eng muhim hujjat ekanligi aniqlanadi. Unda fuqarolarning siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy va shaxsiy huquqlari mustahkamlangan. Konstitutsiyaning amaliy ahamiyati so'nggi yillarda olib borilayotgan keng ko'lamli islohotlarda yaqqol ko'rinadi.

MUNOZARA:

O'zbekiston Konstitutsiyasi xalq manfaatlariga xizmat qiluvchi huquqiy hujjat sifatida jamiyat hayotining barcha jabhalarida asosiy rolni o'ynamoqda. Xususan:

Inson huquq va erkinliklarini ta'minlash mexanizmlari demokratik jamiyatning muhim unsuri hisoblanadi.

Yoshlarning ta'lim olishi, sog'lom turmush kechirishi, erkin fikr bildirish huquqi mustahkam konstitutsiyaviy kafolatlariga ega.

Boshqaruv tizimining ochiqligi va shaffofligi ortib borayotgani fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini mustahkamladi.

Bozor iqtisodiyotiga asoslangan islohotlar Konstitutsiyaning iqtisodiy rivojlanish tamoyillariga uyg'un holda olib borilmoqda.

Ushbu jarayonlar O'zbekistonni demokratik taraqqiyot yo'lida ilgari surmoqda. Ammo inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha xalqaro standartlarga to'liq moslash uchun doimiy modernizatsiya talab etiladi.

Konstitutsiyaning asosiy vazifalaridan biri — davlat hokimiyatining bo'linish tamoyilini ta'minlashdir. Bu tamoyil qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyatining mustaqilligini kafolatlaydi, hokimiyat bir qo'lda jamlanib qolishining oldini oladi va demokratik nazoratni ta'minlaydi.

Shuningdek, Konstitutsiya inson huquqlarini himoya qilishning kafolati sifatida ishlaydi. Unda har bir fuqaroning yashash huquqi, ta'lim olish, erkin fikrlash, ijtimoiy ta'minot va siyosiy jarayonlarda ishtirok etish huquqlari aniq belgilangan. Bu esa jamiyatning har bir a'zosiga teng imkoniyatlar yaratadi.

Yangi tahrirdagi Konstitutsiya ijtimoiy davlat konsepsiyasini yanada mustahkamlab, aholining ijtimoiy himoyasini kengaytirishga katta e'tibor qaratgan. Misol sifatida nogironligi bo'lgan shaxslar, yoshlar, ayollar, keksalarga doir ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining kuchaytirilganini keltirish mumkin.

Konstitutsiyaning yana bir muhim jihati — mahalliy davlat hokimiyati organlarining vakolatlarini aniqlashtirishdir. Mahalla institutining konstitutsiyaviy maqomga ega bo'lishi fuqarolik jamiyati taraqqiyotining muhim bosqichidir. Bugungi globallashtirish sharoitida Konstitutsiya xalqaro huquqiy me'yorlar bilan uyg'un ravishda takomillashtirilmoqda. Bu esa O'zbekistonning xalqaro maydonda ishonchli va ochiq davlat sifatida tanilishiga xizmat qiladi.

XULOSALAR

Konstitutsiya erkin, farovon va adolatli jamiyat barpo etishning bosh kafolatidir.

Undagi normalar davlat boshqaruvi, jamiyat hayoti va inson huquqlarining ustuvorligini ta'minlaydi.

Yangilangan Konstitutsiya islohotlarning qonuniy asosini shakllantirdi va fuqarolarning ijtimoiy himoyasini yanada mustahkamladi.

Demokratik institutlar rivoji bilan birga, Konstitutsiya jamiyat taraqqiyotining poydevori bo'lib qolmoqda.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi — erkin va farovon hayotning huquqiy poydevoridir. U nafaqat davlat boshqaruvida, balki jamiyat taraqqiyotida, fuqarolarning siyosiy faolligi va huquqiy madaniyatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Konstitutsiyaning to'g'ri tatbiqi O'zbekistonning yangi taraqqiyot bosqichida barqaror rivojlanishning kafolatidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari va qarorlari.
3. Xalqaro huquqiy hujjatlar: Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi, 1948.
4. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. – Toshkent, 1997.
5. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining qonunlari va rasmiy sharhlari.
6. Jurayev R. Konstitutsiyaviy huquq asoslari. – Toshkent, 2019.
7. Qodirov M. Inson huquqlari va demokratik jamiyat asoslari. – Toshkent, 2021.